

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คดีแพ่งกับคดีอาชามีความแตกต่างกันในสาระสำคัญอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขอบเขตแห่งความรับผิดชอบ วิธีพิจารณาความที่บังคับใช้ กฎเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐาน และแม้กระทั่งศาลที่มีอำนาจระคดี แต่เนื่องจากการกระทำผิดทางอาชญาบางความผิด อาจก่อให้เกิดข้ออื่น เป็นมูลฐานแห่งสิทธิ เรียกร้องในทางแพ่งแก่ผู้ต้องเสียหายในคดีอาชญาด้วย อีกทั้งการที่ผู้เสียหายจำต้องใช้สิทธิทางศาลถึงสองครั้ง ในกรณีดังกล่าว จึงทำให้เกิดแนวความคิดที่ว่า มิใช่วิธีการเอื้ออำนวยความยุติธรรมที่ดีพอ โดยการยกสุภาษิตกฎหมายที่ว่า "ความล่าช้าเป็นเหตุแห่งการปฏิเสธความยุติธรรม" (Delay is denial of Justice) ขึ้นมากล่าวอ้างเมื่อเป็นเช่นนี้ บทบัญญัติเรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยการรวมเอาคดีส่วนแพ่งที่มีมูลมาจากการกระทำผิดทางอาชญามาพิจารณาและพิพากษาในศาลเดียวกับศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญา และกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความไว้ต่างหาก เป็นพิเศษ ซึ่งการรวมคดีสองส่วนที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านสารบัญญัติ และวิธีสบัญญัติไว้ด้วยกันนี้ ทำให้ลักษณะของคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญาไม่แน่นอนในหลายประการ อาทิ กฎหมายไม่อาจบัญญัตินิยามศัพท์หรือระบุลงไปให้แน่ชัดได้ว่าคดีลักษณะใดบ้าง เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา คงมีเพียงคำอธิบายในทางคำราและสรุปได้จากแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาว่า คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา คือคดีแพ่งที่มีมูลมาจากการกระทำผิดทางอาญาซึ่งในกรณีที่ เป็นความผิดฐาน ทำร้ายร่างกาย ม้าผู้อื่น ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ บุกรุก ฯลฯ อันมีลักษณะเป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) เหล่านี้ย่อมเป็นละเมิดต่อผู้เสียหาย ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งอย่างแน่แท้ แต่ถ้าเป็นกรณีความผิดพิเศษ เพราะมีกฎหมายบัญญัติห้าม (mala prohibita) เช่น พระราชบัญญัติอาวุธปืน , พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคารฯ , พระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ อาจก่อให้เกิดสิทธิ เรียกร้อง เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาหรือไม่ เป็นต้น

สืบเนื่องจากปัจจุบันปัญหาการเสียชีวิตและบาดเจ็บรวมทั้งความเสียหายในทางทรัพย์สินที่เกิดขึ้นบนท้องถนน เนื่องจากการกระทำผิดทางรถยนต์ นับเป็นปัญหาใหญ่ประการหนึ่งซึ่งสร้างความเสียหายทั้งแก่รัฐและเอกชน และนับวันจะยิ่งทวีจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จากการศึกษาข้อมูลสถิติการกระทำผิดในเรื่องเกี่ยวกับการจราจรทางบกเฉพาะที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งกองบังคับการตำรวจจราจรรวบรวมไว้ปรากฏว่าเมื่อปี พ.ศ. 2525 ก่อให้เกิดความเสียหายโดยมีผู้เสียชีวิต 600 ราย บาดเจ็บสาหัส 1,296 คน ไม่สาหัส 3,402 คน ทรัพย์สินของทางราชการเสียหายจำนวน 1,376,170 บาท ทรัพย์สินของประชาชนเสียหาย 27,257,570 บาท ครั้นพอถึงปี พ.ศ.2531 ปรากฏว่ามีผู้เสียชีวิตเพิ่มเป็น 817 ราย บาดเจ็บสาหัส 1,215 คน ไม่สาหัส 8,350 คน ทรัพย์สินของทางราชการเสียหาย 6,182,000 บาท ทรัพย์สินของประชาชนเสียหาย 70,320,800 บาท และเมื่อรวมสถิติของความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำผิดที่เกิดจากรถยนต์ทั้งประเทศแล้ว จำนวนความเสียหายย่อมจะมากกว่านี้หลายเท่า และก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกหลายประการ จึงกล่าวได้ว่า ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำผิดที่เกิดจากรถยนต์เป็นความเสียหายและเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศ เป็นที่แน่ชัดว่าการจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องกระทำในหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานสนใจแก้ไขในประเด็นที่เป็นสาเหตุ และวิธีการป้องกันอุบัติเหตุทางรถยนต์ มีการตื่นตัวทางการศึกษาค้นคว้าวิจัยและเสนอแนะว่า กฎหมายละเมิดที่ใช้บังคับกับกรณีความรับผิดเพื่อความเสียหายจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ยังให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหาย โดยการชดเชยค่าสินไหมทดแทนไม่เพียงพอ ในวงการประกันภัยได้เสนอแนวคิดที่จะให้มีการออกกฎหมายบังคับให้ประกันภัยความรับผิดทางละเมิดที่เกิดจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ (Compulsory Automobile Tort Liability Insurance Law) ซึ่งล้วนแต่มีประโยชน์ทั้งสิ้นแต่ในบทวิจัยนี้ผู้เขียนมุ่งพิจารณาและศึกษาวิธีการนำกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาบังคับใช้แก่กรณีให้เกิดประสิทธิภาพ และความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายให้มากที่สุด กล่าวคือทำอย่างไรให้ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ จึงจะสามารถใช้สิทธิค่าเงินคดีแห่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทบทวนวิจัยนี้ผู้เขียนพบว่านอกจากคดีแห่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาจะมีปัญหาข้อยุ่งยากอยู่ในตัวเองแล้ว ในส่วนของคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ก็พบอุปสรรคข้อขัดข้องหลายประการ ซึ่งหากได้ทำการศึกษาอย่างจริงจัง และแก้ไขข้อขัดข้องเหล่านั้นได้ ก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่มีความเป็นไปได้สูง ในอันที่จะช่วย

เยียวหาหรืออำนวยความสะดวกในการชื้อค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายในคดีความผิดที่เกิดจากรถยนต์

ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจะแบ่งเนื้อหาวิทยานิพนธ์ออกเป็น 3 ภาคใหญ่ ๆ คือ

ภาคแรก กล่าวถึงแนวคิด ความมุ่งหมาย และหลักทั่วไปของการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญา ความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกล่าวถึงลักษณะ ขอบเขตของความรับผิดชอบทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้ขับรถยนต์อันถือเป็นมูลคดีทางอาญา อันจะเป็นผลสืบเนื่องไปถึงคดีในส่วนแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาว่าคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ใดบ้างที่สามารถฟ้องเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาได้ เพราะกฎหมายในส่วนอาญาที่จะนำมาปรับเป็นความผิดได้นั้นมีอยู่ 2 ส่วนที่สำคัญด้วยกัน คือ ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ จะทำให้เกิดปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า ถ้าการกระทำนั้น ก่อให้เกิดความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรโดยลำพังแล้ว จะถือเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาหรือไม่ เหตุที่ต้องพิจารณาประเด็นดังกล่าว เพราะถ้ามูลคดีอาญาก่อให้เกิด เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาแล้ว กระบวนพิจารณาคดีในส่วนแพ่งจะต้องดำเนินไปภายใต้บังคับของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่ว่าด้วยคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญา โดยมิได้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอย่างคดีแพ่งธรรมดาทั่วไป เป็นต้นว่า ในการพิพากษาคดีในส่วนศาล จำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เมื่อจบในภาคแรกนี้แล้วจะสามารถทราบได้ว่าคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์อย่างไรจึงจะสามารถฟ้องและดำเนินคดี เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาได้

ภาคสอง จะกล่าวถึง ขั้นตอนของการนำคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์อัน เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญามาสู่การพิจารณาของศาลกระบวนพิจารณาของศาลการันพึงพยานหลักฐาน ตลอดจนการพิพากษาคดีที่ทางารศึกษาเปรียบ เทียบกับการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาของต่างประเทศพร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินคดี

เช่น มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยวางหลักว่า คดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก เอกชนไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจฟ้อง คดีอาญา ต้องให้พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องเท่านั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1974/2497, 202/2510, 94-95/2512, 2710/2516, 2082/2517, 865/2519) ครั้นเมื่อพนักงานอัยการฟ้องคดีก็มีบทบัญญัติใน มาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายได้โดยได้รับยกเว้นเรื่องค่าธรรมเนียมศาล แต่ทว่าเฉพาะคดีความผิด 9 ประเภทคือ ลักทรัพย์ วิ่งราวชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก และรับของโจรเท่านั้น ทำให้ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ไม่อาจได้รับประโยชน์ในกรณีดังกล่าว ผู้เสียหายจึงจำต้องนำคดีส่วนแบ่งไปฟ้องเป็นคดีละเมิดยังศาลที่มีอำนาจพิจารณา โดยเสียค่าธรรมเนียมศาลตามปกติ แต่เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานในคดีแพ่งกับคดีอาชญา มีความแตกต่างกันและในการพิพากษาคดีส่วนแบ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา (มาตรา 46 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) คดีส่วนมาก ศาลจึงมักจะสั่งให้รอคดีแพ่งไว้เพื่อผลในคดีอาญาก่อน ทำให้ต้องพิจารณาค่าไปว่าใน เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในด้านชีวิตร่างกายและทรัพย์สินได้พร้อมกัน สำหรับความเสียหายที่เกิดกับชีวิต ร่างกายนั้นไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียชีวิตทุพพลภาพหรือบาดเจ็บล้มตายเป็นความเดือดร้อนแก่ผู้เสียหายและครอบครัวอย่างยิ่ง เขาจึงจำเป็นต้องได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างพอเพียงและรวดเร็ว เพื่อใช้ในการรักษาพยาบาลและจุนเจือครอบครัวในระหว่างที่เขาไม่สามารถหาเลี้ยงได้

ภาคสาม จะทำการสรุปปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น พร้อมกับเสนอแนะวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะแม้กฎหมายสารบัญญัติจะบัญญัติให้ความคุ้มครองผู้ชำรุดชดเชยชดเชยมากเพียงใดก็ตาม หากกฎหมายวิธีสบัญญัติอันเป็นกลไกที่จะช่วยดำเนินการให้ ยังมีอุปสรรคข้อขัดข้อง ผู้เสียหายก็ยังคงเสมือนไม่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดิม

2. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงหลัก เกณฑ์ แนวความคิดของการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
2. เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินคดีความผิด เกี่ยวกับรถยนต์ซึ่งเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
3. เพื่อให้ทราบถึงหลัก เกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานในคดีความผิด เกี่ยวกับรถยนต์ซึ่งเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
4. เพื่อ เสนอปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และอาจเกิดขึ้นในการดำเนินคดีความผิด เกี่ยวกับรถยนต์ซึ่งเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาพร้อมกับวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวและ เสนอแนวทางแก้ไข

3. ขอบเขตของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาถึงหลัก เกณฑ์ และแนวความคิดในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาโดยศึกษา เฉพาะในคดีความผิด เกี่ยวกับรถยนต์ เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น ในส่วนที่เป็นมูลคดีทางอาญานั้น ผู้เขียนจะศึกษา เฉพาะความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เท่านั้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มิได้ศึกษาในประเด็น เรื่องการประกันภัยแต่จะศึกษา เฉพาะหลัก เกณฑ์ ความรับผิดชอบทางละเมิด ส่วนในแง่ความรับผิดชอบทางแพ่งนั้น เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในคดีความผิด เกี่ยวกับรถยนต์เท่านั้น

อนึ่ง คำว่า "รถยนต์" ในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนหมายถึง เฉพาะรถที่มีล้อตั้งแต่สามล้อและเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น ยกเว้นรถที่เดินบนราง เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 4(16)

ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คำว่า "ความผิดที่เกิดจากรถยนต์" จึงหมายความว่าถึง

เฉพาะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288-291, 295-298, 300, 358, 359 และ/หรือ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้รถยนต์และเมื่อความผิดดังกล่าว เกิดขึ้นแล้วจะทำให้ เกิดสิทธิ เรียกร้องในทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, 437 ตามมา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำการศึกษา และดำเนินการค้นคว้าวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูล และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากหนังสือ บทความ บทบัญญัติของกฎหมายตลอดจนแนวคำพิพากษาศาลฎีกา แล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

5. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

โดย เหตุที่บทบัญญัติในเรื่องการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เป็นกลไกสำคัญในอันที่จะช่วยให้ผู้ต้องเสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ ได้รับความสะดวกในการพิจารณา และได้รับการชดเชยความเสียหายในทางแพ่งได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรมได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้น การศึกษาค้นคว้าเพื่อทราบถึงข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในกระบวนการดังกล่าว เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขจึงเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณา และเป็นประโยชน์ต่อคู่ความรวมทั้งทนายความและผู้เกี่ยวข้อง ที่จะใช้สิทธิทางศาลได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมกับทั้งยังเป็นประโยชน์ในด้านวิชาการ เพื่อการศึกษาและพัฒนาแนวคิดในเรื่องนี้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไปด้วย